

Araştırma Makalesi

Üniversite Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısının Davranışsal İktisat Açısından İncelenmesi¹

Investigation Of Unemployment Anxiety Of University Students From The Perspective Of Behavioral Economics

Seçil DURAN İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Politikası Bilim Dalı secildrn89@gmail.com https://orcid.org/0000-0003-2996-3786	Serkan KÜNÜ Doçent Doktor, İğdır Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü serkan.kunu@igdir.edu.tr https://orcid.org/0000-0002-8641-5850
---	---

Makale Geliş Tarihi	Makale Kabul Tarihi
24.11.2021	01.08.2022

Öz

Bu çalışma işsizlik kavramını davranışsal iktisat açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada karma araştırma deseni kullanılarak sıralı nicel-nitel teknik yöntemi ile veriler değerlendirilmiştir. Nicel araştırma için örnekleme İğdır Üniversitesi, Samsun Üniversitesi ve On dokuz Mayıs Üniversitesindeki farklı bölümlerde eğitim gören 835 öğrenci oluşturmaktadır. Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı yaşayıp yaşamadıklarına ilişkin metin analizinde işsizlik kaygısının vurgulandığını ve bunun günümüz şartlarıyla ilişkilendirildiği görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin çözüm önerileri incelendiğinde, dışa bağımlılığın azaltılması, iç üretim hacminin artırılması, rekabet odaklı büyümeye odaklanmak, turizm sektörünü canlandırmak ve sermaye girişini artırmak, yabancı dil eğitimi, eğitim eşitliğinin sağlanması, gelir dağılımındaki orantısız farkın azaltılması, her insanının kendi yetenek ve isteklerine göre eğitilmesi ve mezun olduktan sonra alınan eğitimle ilgili işlerde çalışmanın daha verimli olacağı şeklinde önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Davranışsal İktisat, Genç İşsizlik, İşsizlik Kaygısı, Kaygı, Klasik İktisat

Jel Kodu: G40

Abstract

This study aims to examine the concept of unemployment in terms of behavioral economics. Mixed research design was used in this study. A sequential quantitative-qualitative technique was used in the research. The sample for the quantitative research consists of 835 students studying in different departments at İğdır University, Samsun University and Ondokuz Mayıs University. In the text analysis on whether university students experience unemployment anxiety, it was seen that unemployment anxiety was emphasized and it was associated with today's conditions. When the solution proposals of university students are examined, it is seen that there are suggestions such as training each person according to their own abilities and wishes, the decrease in foreign dependency and opening of factories, focusing on competition-oriented growth, encouraging the tourism sector, not showing unfair

¹ Bu çalışma Seçil DURAN'ın "Üniversite Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısının Davranışsal İktisat Açısından İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

Önerilen Atıf /Suggested Citation

Duran, S., Künü, S., 2022 Üniversite Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısının Davranışsal İktisat Açısından İncelenmesi, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 57(3), 1719-1738.

favor, having employers who will not think that our education is insufficient, providing language education, ensuring education equality, reducing the gap in income distribution, reducing the salary gap.

Keywords: Behavioral Economics, Youth Unemployment, Unemployment Anxiety, Anxiety Classical Economics

Jel Code: G40

1.Giriş

Davranışsal iktisadın başlangıç noktası geleneksel iktisat biliminde hâkim olan “rasyonalite” varsayımının her zaman ve her yer yerde geçerli olmadığı düşüncesidir (Aktan, 2018). Davranışsal iktisadın ortaya çıkmasındaki en büyük nedenlerden birisi klasik iktisadın temel aldığı bireylerin bilgiyi işlemek için bilişsel bir kısıtlamaya sahip olmadıklarını ve sonuçların süper hesaplama yeteneklerine sahip olduklarını varsayarak hareket edeceklerini düşünen rasyonel seçim teorisidir (Burns ve Rozkowska, 2016). Geleneksel ekonomik araştırma, insanların ekonomik kararlarının faydayı maksimize etme kuralına dayandığını varsaymaktadır. Klasik iktisat insanı homo economicus olarak tanımlar. Buna göre %100 kendi iyiliği için hareket eden, bulunduğu ortamdan %100 izole karar alan, %100 rasyonel, %100 irade gücüne, zamansal tutarlılığa ve öngörüye sahip olan insan rasyonel insandır. Bununla beraber bu varsayımlar esnetildiğinde, insanın %100'den daha az olasılıkla bu niteliklere sahip olduğu kabulü ile yola çıkıldığında, iktisadi analizin yapısının da değişeceği söylenebilir (Serim, 2019, s. 37-38). Davranışsal ekonomi, bu geleneksel yaklaşımdan iki yönden farklıdır. Birincisi, davranışsal ekonomi ne insanların fayda maksimizasyonunda iyi olduklarını ne de onların tek amacı olduğunu varsayar. Daha ziyade, bu yaklaşıma göre, insanlar ‘kayıptan kaçınma’ gibi psikolojik önyargılara sahiptirler, sınırlı bilişsel kaynaklara sahiptirler, adalet gibi değerlere önem verirler ve bunların tümü fayda maksimizasyonu davranışlarını zayıflatır. Geleneksel ekonomik araştırma ile davranışsal ekonomi arasındaki ikinci fark, ilkinin teorik modellere dayanması, ikincisinin ise hipotezleri test etmek için deneysel araçlara dayanmasıdır. Özetle, davranışsal ekonomi, insanların ekonomik kararlarını neyin etkilediğini ve bunun sonuçlarını araştırır (Can, 2012; Miller, Amit and Posten, 2016). Davranışsal iktisatçılar sınırsız hesaplama kabiliyetine ve tam bilgiye sahip rasyonel insanın aslında sınırlı rasyonel veya irrasyonel davranışlar eğiliminde olduğunu öne sürmektedir (Kapeliushnikov, 2005; Şimşek, 2018; Şimşek, 2018).

İktisat ve psikoloji bilimlerinin birlikte çalışmasının gerekliliği, iktisat politikaları açısından önemi davranışsal iktisatla beraber bir kez daha ön plana çıkmıştır. Buna göre planlama aşamasından uygulama aşamasına hatta alınan sonuçların başarılı olup olmayacağına belirlenebilmesine kadar, psikoloji bilimi ile ortak çalışmalar yürütülerek politikalar üretilmesi bir gerekliliktir. Çünkü insan iktisadi bir varlık olduğu kadar psikolojik de bir varlıktır. Sonuç olarak, uygulanan politikaların bireyler tarafından anlaşılması ve bu politikalar sonucunda davranışlarını nasıl değiştirdikleri de psikoloji biliminin ilgi alanına girmektedir. (Stiglitz, Sen & Fitoussi, 2009: 14). Bu bağlamda, psikolojik araştırmalar; karar verme sürecini etkileyen nedenlerin, seçeneklerin belirlenmesi, seçenekler arasından tercih yapılması ve olası sonuçların tahmin edilmesi için gereklidir (Solak, 2019, s.4). Bu noktada işsizlik kavramının da sadece para ve tüketim bağlamında olan bir kavram olmadığı ortadadır. İşsizliğin bireysel ve toplumsal açıdan olumsuz etkileri birçok farklı alanın çalışmalarına konu olmuştur. Çünkü işsizliğin neden olduğu birçok psiko-sosyal sorunlar vardır (Dursun, 2012).

Son yıllarda Türkiye’de üniversite sayısında artış yaşanmış ve bu da mezun sayısında artışa neden olmuştur. Gençler, iş fırsatları için çok sayıda bireyle rekabet etmek zorunda kalmakta ve bu senaryo sonucunda gelecek planları belirsiz hale gelmektedir (Üstün, 2018; Kutlu, Çetinbakis ve Kutlu, 2019). Türkiye’de 2019 yılı genç nüfusta istihdam oranı %33,1 ve işsizlik oranı %25,4 olarak gerçekleştiği (TÜİK, 2020) göz önünde alındığında bu bulgu aslında literatürde Çınar ve arkadaşları (2012), Turaç & Bayın Donar (2017), Surat ve Ceran (2020) ve Korkmazer (2020)’in çalışmalarında buldukları orta veya yüksek düzey kaygı oranlarıyla da paralel olduğu söylenebilir. Bu işsizlik ve kötü ruh sağlığı arasında bir bağlantı olduğuna dair çalışmalar tarafından da desteklenmektedir (Montgomery, et al. 1999; Abal ve ark. 2018; Ateş, 2019). Bu bağlamda bu çalışma işsizlik kavramını davranışsal iktisat açısından incelemeyi amaçlamaktadır.

Literatür incelendiğinde Karataş ve Gizir (2013) nicel araştırmasındaki bulgular incelendiğinde, cinsiyet değişkeni açısından kız öğrencilerin, akademik ve kriz, erkek öğrencilerin ise ekonomik, ayrımcılık, engellilik ve üniversite eğitimi gereksinimlerinin daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Üstün vd.

(2014) yaptığı çalışmada üniversite son sınıf öğrencilerinde iş bulmaya ilişkin umutsuzluk düzeylerinin bazı değişkenlere göre anlamlı derecede farklılık gösterdiği saptandı. Umutsuzluk düzeyine etki eden faktörlere yönelik öğrencilerin eğitim süresi boyunca desteklenmesi ve mezuniyet sonrası çalışma olanaklarının geliştirilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir.

Pelzer, Schaffrath ve Vernaleken (2014) çalışmasında işsiz denekler çalışan deneklerden daha fazla depresif semptomlar gösterdiği ancak daha yüksek seviyelerde duyarlı kişilik özellikleri göstermediği görülmüştür.. Tekin (2015) yaptığı araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerde ekonomideki istihdam zorlukları, kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, çevresel ve sosyal bakı, niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği alt boyutlarının neden olduğu işsizlik kaygısı vardır. Balkaya (2017) yaptığı çalışmada farklılık analizlerinin sonuçlarına göre, son sınıf öğrencilerin girişimcilik niyeti düzeylerinin demografik faktörlerden; cinsiyet, iş deneyimi, eğitime devam ederken kalınan yer, ailede ticaretle uğraşan birinin olup olmaması değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Turaç ve Bayındır (2017) öğrencilerin yaşam düzeylerini etkileyen en önemli değişken işsizlik kaygısı olarak bulunmuştur. İşsizlik kaygısı, öğrencilerin yaşam düzeyini negatif olarak etkilemektedir. Bulgulardan yola çıkarak, öğrencilerin işsizliğe dayalı kaygı düzeylerini azaltmanın ve yönetmenin yaşam doyumunu artırmada önemli bir etken olduğu söylenebilir.

Akgün (2019) yaptığı araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre sınıf öğrencilerinin girişimcilik niyetinin cinsiyet, çocuk sırası, ailede ticaretle uğraşan birinin olup olmaması, şu anda kalınan yer, annenin eğitim durumu, ailenin aylık geliri, eğitim alınan bölüm değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği, işsizlik kaygılarının ise belli bir iş deneyimi ve süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Yetişensoy (2019) yaptığı nicel çalışmada, tarama modellerinden ilişkisel tarama modeline uygun olarak yürütülmüştür. Çalışma sonucunda sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının kadın öğretmen adayları, daha alt sınıfta olan ve genel not ortalaması daha yüksek olan öğretmen adayları lehine anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Eren (2020) eczacılık fakültesi son sınıf öğrencilerinin işsizlik kaygısı ile umutsuzluğunun birbirini aynı yönde, işsizlik kaygısı ile girişimcilik niyetinin birbirini çok zayıf düzeyde ve zıt yönde, girişimcilik niyeti ile umutsuzluğunun ise birbirini zıt yönde etkilediği saptanmıştır.

2. Amaç ve Yöntem

2.1. Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada karma araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmada sıralı nicel-nitel teknik kullanılmıştır (Baki ve Gökçek, 2012). Buna göre öncelikle işsizlik kaygısıyla ilgili seçilen örnekleme ölçeği uygulanmış daha sonra da bu örneklem üzerinden seçilen belirli bir gruba işsizlik kaygısı görüşme formu uygulanarak veriler elde edilmiştir.

2.2. Araştırmanın Örnekleme

Nicel araştırma için örnekleme Iğdır Üniversitesi, Samsun Üniversitesi ve On dokuz Mayıs Üniversitesinde farklı bölümlerde eğitim gören 835 öğrenci oluşturmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2011). Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemine göre seçilen bu öğrencilerin cinsiyet ve aylık gelir açısından özellikleri aşağıdaki gibi verilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1: Cinsiyet Aylık Gelir Açısından Örneklemin Özellikleri

Cinsiyet * Aylık Gelir Karşılaştırması								
		Aylık Gelir						Toplam
		0-500	500-1000	1000-1500	1500-2000	2000-2500	2500 ve üstü	
Cinsiyet	Kadın	53	86	44	22	32	97	534
	Erkek	30	27	22	13	25	84	301
Toplam		83	113	66	35	57	181	835

Nitel araştırmaya katılan katılımcısı sayısı da kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemine göre seçilmiş 92 kişidir.

2.3. Verilerin Analizi

Betimsel değerler verilerin normal dağılmadığına işaret etmektedir. One-sample Kolmogorov Smirnov testi ve Shapiro-Wilk testleri göz önüne alındığında anlamlılık düzeyi (asympt. Sig.) $p < .05$ düzeyinde anlamlı olduğu için dağılımın normal olmadığı kararı verilmiştir. Bu nedenle parametrik olmayan testlere başvurulmuştur.

Nitel veriler analiz edilirken ise Matlab metin analizi aracı kullanılarak kelime bulutları oluşturulmuş, temel düzeyde bu kelime bulutları bazı bağlaçlar dışarı tutulmadan temizlenmiş daha sonra N-gram sayma yöntemiyle farklı kelime grupları şeklinde analiz edilmiştir. Matlab’da konu modeli (topic model) analizi ile de farklı olası modeller incelenmiştir. Bazı öğrencilerin yorumları bireysel olarak incelendiğinde, burada katılımcılar cinsiyetlerine göre K (kadın) ve E (erkek) olarak kodlanmış, daha sonra da parantez içinde yaş ve sınıfları (Örneğin, K67 (20, 2.sınıf) gibi, yani 67’nci kadın katılımcı, 20 yaşında ve 2.sınıf) belirtilmiştir.

2.4. Ölçme Araçları

Araştırmada nicel veriler için Demir (2016) “İİBF öğrencilerinde iş bulma kaygısı” ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında nitel veriler için ise araştırmacı tarafından uzman görüşü ve nicel araştırma soruları doğrultusunda geliştirilen işsizlik kaygısı görüşme formu kullanılmıştır.

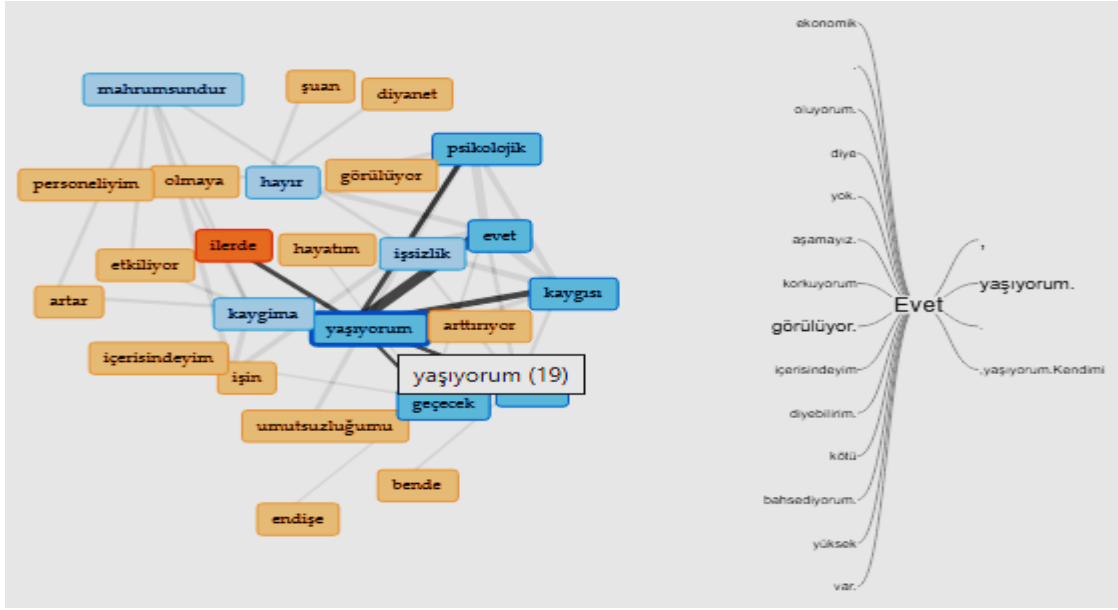
3. Bulgular

3.1. Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı yaşıyıp yaşamadıklarına ilişkin metin analizi

Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı yaşıyıp yaşamadıklarına ilişkin metin analizinde kelime bulutlarına bakıldığı zaman işsizlik kaygısının vurgulandığını görülmektedir. Kelime frekansları da bu sonucu doğrulamaktadır.

evet (43); yaşıyorum (32); işsizlik (22); kaygısı (16); psikolojik (16); ekonomik (13); etkiliyor (13); işin (12); iş (11); an (9); bende (9); işsiz (9); günümüz (8); hayır (7); ilerde (7); olumsuz (7); sonra (7); sosyal (7); şartlarına (7); yok (7); yünden (7); artar (6); ayrım (6); bakılırsa (6); bazen (6); çalışan (6); çalışmayan (6); devir (6); düşünüyorum (6); evet.çünkü (6); fazla (6); kaygıma (6); kendimi (6); korkusu (6); mahrumsundur (6); olmaya (6); saygınlığın (6); saygınlık (6); tan (6); varsa (6); yaşadığımız (6); yeter (6); arttırıyor (5); büyük (5); etkisi (5); görülüyor (5); kaynağı (5); kötü (5); maddi (5); okuduğum (5)

Cevaplardaki bağlantı (link) analizi incelendiğinde de evet ve yaşıyorum kelimelerinin baskın olduğu “evet” üzerinden kelime ağacı oluşturulduğunda da olumsuz duygularla (korkuyorum, kötü) ilişkili kelimelerin kullanıldığı görülmektedir.

Şekil 1: Üniversite Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı Yaşayıp Yaşamadıklarına İlişkin Bağlantı Analizi (solda) ve Kelime Ağacı (sağda)

Bunun N-gram sayma yöntemiyle üçlü gruplandırıldığında günümüz şartlarıyla ilişkilendirildiğini görmekteyiz.

Şekil 2: Üniversite Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı Yaşayıp Yaşamadıklarına İlişkin Kelime Bulutu

Yapılan görüşmelerde K 67 (20, 2.sınıf) “Evet yaşıyorum. Ailemin pek maddi durumu yok aileme yük olmamak için eğitimimi yarıda bırakabilirim.”, K68 (20, 2.sınıf) “Evet yaşıyorum. Ailemin ekonomik durumu iyi olmadığından psikolojik açıdan yardım etme ihtiyacı duyuyorum ve eğitimimin yarıda kalma ihtimali olabilir gibi sorunlar yaşayabilirim.” yorumunda bulunarak aslında yaşadıkları işsizlik kaygısının eğitimlerine ara verebilecek kadar büyük olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde K 77 (19, 1. Sınıf) “Günümüz şartlarına bakılırsa evet. Çünkü şu an yaşadığımız devir çalışan çalışmayan diye ayırım yapıyor bu da beni her yönden olumsuz etkiliyor işin varsa saygınlığın var işin yoksa saygınlıktan mahrumsundur, bu da bende işsizlik kaygısı yaşamama neden olmaya yeter hatta arttır bile.” diyerek aslında çalışan-çalışmayan ayrımının önemli bir psikolojik etken olduğunu belirtmiştir. E 84 (21, 1.sınıf) ise “İyi üniversitelerden mezun olan insanlar işsiz kaldığına göre, benim de işsiz kalmam kaçınılmaz. Ekonomik olarak kötü olan durumum kredi borçları ile birlikte daha kötü olacak. Sosyal olarak ailem dışında kendi akranlarımla sosyal statü seviyem pek iyi değil, bundan anlaşılacağı üzere statü kelimesiyle Hindistan’daki kast sisteminden bahsediyorum.” işsizliğin sosyal açıdan bir eşitsizlik yarattığına vurgu yaptığı söylenebilir.

Matlab’da konu modeli (konu modeli (topic model)) analizi ile elde edilen 4 farklı konu incelendiğinde, ilk başlıkta katılımcılar olumsuz etkilediklerini belirtmiştir. İkinci başlıkta çalışan ve çalışmayan ayırımına işaret edilmiştir. Üçüncü başlıkta benzer bir şekilde çalışan ve çalışmayan ayırımına ve bunun yaşadığımız dönemle ilişkisine dikkat çekilmiştir. Dördüncü başlıkta ise işsizlik kaygısının umutsuzluğu artırdığına ve bunun utanç kaynağı olarak görülebileceğine işaret edilmiştir.

Şekil 3: Birinci Soruya İlişkin Dört Farklı Konu Modeli (Topic Model) Analizi

3.2. “Üniversite öğrencilerinin iş bulma kaygı düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna ilişkin verilerin analizi

Parametrik olmayan karşılaştırma testi Mann-Whitney U testiyle iki grubun arasında anlamlı fark olup olmadığı incelenmiştir. Öncelikle iş bulma kaygı düzeylerine ilişkin alt boyutlara ait betimsel değerler tablo 2’de belirtilmiştir.

Tablo 2: İş Bulma Kaygı Düzeylerine İlişkin Alt Boyutlara Göre Betimsel Değerler

	N	Ortalama	Std. Sapma	Minimum	Maksimum
İstihdam yetersizliği	835	16,9246	7,20280	8,00	40,00
Çaresizlik	835	8,8790	3,83765	4,00	20,00
Ayrımcılık	835	10,8479	3,23976	3,00	15,00
Deneyimsizlik	835	8,1521	3,39623	3,00	15,00
Kişisel yeterlilik	835	10,6251	3,20627	3,00	15,00

Mann-Whitney U testi sonuçları iş bulma kaygı düzeylerine ilişkin alt boyutlarından “istihdam yetersizliği”, “ayrımcılık” ve “kişisel yeterlilik” alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmuşken “çaresizlik” ve “deneyimsizlik” alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmemiştir.

Tablo 3: Mann-Whitney U Testi Sonuçlarına Göre İş Bulma Kaygı Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklaşmasına İlişkin Boyutlar

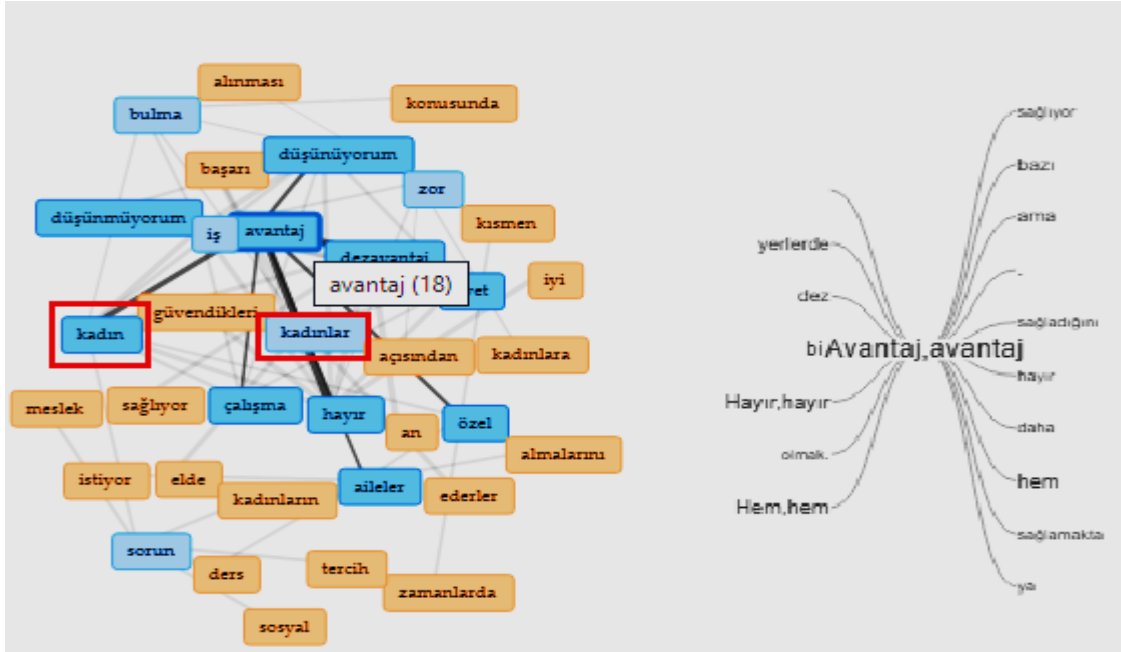
Test İstatistikleri ^a					
	İstihdam yetersizliği	Çaresizlik	Ayrımcılık	Deneyimsizlik	Kişisel yeterlilik
Mann-Whitney U	73539,500	79980,000	69613,500	77531,000	66478,000
Wilcoxon W	216384,500	125431,000	212458,500	122982,000	111929,000
Z	-2,044	-,116	3,233	-,851	-4,173
Asymtotik. Önem. (2-tailed)	,041	,908	,001	,395	,000
a. Grup Değişkeni: Cinsiyet					

İş bulma kaygı düzeylerine ilişkin alt boyutlarından “istihdam yetersizliği”, “ayrımcılık” ve “kişisel yeterlilik” alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı farklılığın nereden kaynaklandığı incelendiğinde “istihdam yetersizliği” ve “ayrımcılık” alt boyutlarının erkekler lehine farklılaştığı gözlemlenirken, “kişisel yeterlilik” alt boyutunun kadınlar lehine farklılaştığı görülmektedir. Bu bağlamda “istihdam yetersizliği” ve “ayrımcılık” boyutlarında erkeklerin daha çok kaygı düzeyinin yüksek olduğu “kişisel yeterlilik” boyutunda kadınların kaygı düzeyinin yüksek olduğu görülmüştür. Bu bakımdan erkeklerin işsizlik kaygılarının kadınlardan yüksek olmasının daha çok toplumda erkeklerden yana olan beklentilerin daha yüksek olmasından ve erkeklere biçilen evin geçimini sağlayan kişi rolünden kaynaklı olduğu düşünülmektedir (Kıcır, 2010; Yetişensoy, 2019).

Üniversite öğrencilerinin görüşlerine ilişkin metin analizinde kelime bulutlarına bakıldığı zaman işsizlik kaygısının cinsiyet açısından hem avantaj hem de dezavantaj olarak değerlendirildiği görülmüştür. Kelime frekansları da benzer değerde olması bunu doğrulamaktadır.

hayır (26); iş (20); kadın (20); **avantaj (18); dezavantaj (16); düşünüyorum (15);** evet (14); an (12); çalışmak (12); kadınlar (12); **düşünmüyorum (11);** kız (10); cinsiyetim (9); sağlıyor (9); elde (7); kadınların (7); yaşadığım (7); ayıplanıyor (6); belli (6); bölgede (6); çalışma (6); çalışmam (6); geçici (6); herkesçe (6); istesem (6); işim (6); tercih (6); başarı (5); ederler (5); erkek (5); fazla (5); güvendikleri (5); iyi (5); yok (5); bulma (4); düzenli (4); erkeklere (4); konusunda (4); maalesef (4); sorun (4); sosyal (4); yerlerde (4); zaman (4); avantajlı (3); bence (3); cinsiyetin (3); ders (3); erkekler (3); için (3); meslek (3); olduğum (3); önemli (3); özel (3); zor (3); açısından (2)

Bunun N-gram sayma yöntemiyle dörtlü gruplandırıldığında cinsiyetin dezavantajıyla ilişkilendirildiğini görülmüştür. Bağlantı analizinde avantaj ve dezavantaj kelimelerinin kadın cinsiyeti üzerinden ele alındığı bununla beraber kelime ağacında “hem” bağlacının avantaj ve dezavantajı beraber kullanıldığına işaret ettiği düşünülmektedir.

Şekil 4: Üniversite Öğrencilerinin İş Bulma Kaygı Düzeyleri Cinsiyet Değişkenine Görüşlerine İlişkin Bağlantı Analizi (solda) ve Kelime Ağacı (sağda)

Öğrencilerin cinsiyetin avantaj veya dezavantajlarına ilişkin görüşleri incelendiğinde K10 (22,2.sınıf) “Kısmen. Çünkü bazı zamanlarda aileler kız çocuklarının kadın öğretmenlerden özel ders almalarını istiyor bu bir avantaj.” diyerek cinsiyetin avantajına işaret ederken, benzer şekilde K21 (21,2.sınıf) da bu durumu şu şekilde ifade etmiştir: “Avantaj sağladığını düşünüyorum çünkü kendi bölümümle alakalı iş bulmak yüzdelik oranla daha yüksektir çünkü bu işte çalışan bayan sayısı yüksektir.” Bununla beraber bu avantajın bir dezavantaja dönüşebileceğini de K19 (19,1.sınıf) “Bunun olmaması gerekir ama ülkemizde cinsiyetçi ayrımcılıklar maalesef var ve ben sosyal hizmetler öğrencisiyim kadın olmamın bu meslekte sorun yaratacağını düşünmüyorum. Çünkü genel olarak kadınların tercih ettiği bir meslek ancak inşaat mühendisliği okusaydım cinsiyetim sorun olacaktı.” diyerek ifade etmiştir. Bu durumu E25 (20,1.sınıf) “Kendi mesleğimde verilen iş ilanları çoğunlukla kadın olduğundan olumsuz etkileneceğimi düşünüyorum.” diyerek desteklemiştir. Benzer şekilde E41 (20, 1.sınıf) bu durumu “kafe tarzında çalışma alanı sorunu var kadın elemanlar çok daha öncelikli hiç erkek alımı yok desem yanlış olmaz” diyerek desteklemiştir.

Matlab’da konu modeli (topic model) analizi ile elde edilen 4 farklı konu incelendiğinden ilk başlıkta katılımcıların işinin olmadığına vurgu yaptığı görülmektedir. İkinci başlıkta dezavantaj olarak cinsiyetin iş bulmadan sorun olabileceğine işaret edilmiştir. Üçüncü başlıkta üç farklı katılımcının da “kadınlar kendilerine daha çok güvendikleri için daha iyi bir başarı elde ederler.” ifadesine dikkat çekilmiştir. Dördüncü başlıkta ise evli olan bayanların işverenler açısından bir dezavantaj yarattığı vurgulanmıştır. Nitel araştırmanın sonuçlarına göre de işsizlik kaygısının cinsiyet açısından hem avantaj hem de dezavantaj olarak değerlendirildiği söylenebilir. Bazıları kadın olmanın avantaj olduğunu belirtirken bazıları ise erkek olmanın avantajına vurgu yapmıştır. Bunun dışında yapılan iş ve bağlama göre de cinsiyetin avantaj veya dezavantaj yapabileceği vurgulanmıştır.

Şekil 5. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyetinin İş Bulma Konusunda Avantaj veya Dezavantaj Sağlayıp Sağlamadığına İlişkin Konu Modeli (Topic Model) Analizi

3.3. “Üniversite öğrencilerinin iş bulma kaygı düzeyleri yaşadıkları bölgeye göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna ilişkin verilerin analizi

Kruskal-Wallis testi sonuçları incelendiğinde (Tablo 4) “çaresizlik” ve “deneyimsizlik” alt boyutlarında iş bulma kaygısının bölgeler açısından farklılık gösterdiği bulunmuştur. “Çaresizlik” alt boyutunda en yüksek kaygı düzeyinin Karadeniz bölgesinde yaşayanlarda, ikinci olarak Akdeniz bölgesinde yaşayanlarda üçüncü olarak ise İç Anadolu bölgesi yaşayanlarda olduğu söylenebilir. “Deneyimsizlik” boyutunda ise yine ilk olarak Karadeniz bölgesinde yaşayanlarda, ikinci olarak Akdeniz ve Ege bölgesinde yaşayanlarda, üçüncü olarak ise İç Anadolu bölgesi yaşayanlarda olduğu söylenebilir. Abacıoğlu (2019) yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin üniversiteye geldiği yere göre, belde ve köyden gelenlerin sürekli kaygı değerlerinin il ve ilçelerden gelenlerden daha az olduğunu ve aslında bu farklılaşmanın sadece coğrafi bölgeler üzerinden değil ayrıca daha alt konumsal birimler üzerinden de gerçekleştiğini göstermiştir.

Tablo 4: Kruskal-Wallis Testi Sonuçlarına Göre Bölgesel Açından İşsizlik Kaygısının Alt Boyutlarının Farklılaşması

Test İstatistiği ^{a,b}					
	İstihdam yetersizliği	Çaresizlik	Ayrımcılık	Deneyimsizlik	Kişisel yeterlilik
Ki-Kare	11,035	18,923	10,833	18,985	10,664
Df	6	6	6	6	6
Asymp. Önem	,087	,004	,094	,004	,099
a. Kruskal Wallis Test					
b. Grup değişkeni: Yaşadığı Bölge					

Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları bölgenin işsizlik kaygısına ilişkin görüşleri incelendiğinde; K7 (20,1.sınıf) “Hayır değişmezdi. Ülkemizin her yerinde işsizlik sorununun aynı ölçüde olduğunu düşünüyorum.” bu durumu genel bir sorun olarak gördükleri söylenebilir. Benzer duruma K19 (19,1.sınıf) da “Türkiye sınırları içerisinde olduğum sürece işsizlik kaygımda bir değişiklik olacağını sanmıyorum maalesef.” diyerek dikkat çekmiştir. Bununla beraber E14 (21,1.sınıf) belirttiği gibi “Tabiki

3.4. “Üniversite öğrencilerinin iş bulma kaygı düzeyleri üniversite eğitimlerindeki temel alanlara göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna ilişkin verilerin analizi

Kruskal-Wallis testi sonuçları incelendiğinde (Tablo 5) üniversite eğitimlerindeki temel alanlar açısından anlamlı farklılığın sadece “kişisel yeterlilik” alt boyutunda olduğu görülmüştür. Bu alt boyutta en yüksek kaygı düzeyinin sözel alandakilerde ve eşit ağırlık alanlarında eğitim gören öğrencilerde olduğu görülmüştür.

Tablo 5: Kruskal-Wallis Testi Sonuçlarına Göre Üniversite Eğitimlerindeki Temel Alanlar Açısından İşsizlik Kaygısının Alt Boyutlarının Farklılaşması

Test İstatistiği ^{a,b}					
	İstihdam yetersizliği	Çaresizlik	Ayrımcılık	Deneyimsizlik	Kişisel yeterlilik
Ki-Kare	4,646	1,456	4,285	1,119	11,557
Df	2	2	2	2	2
Asymp. Önem	,098	,483	,117	,572	,003
a. Kruskal Wallis Test					
b. Grup Değişkeni: Üniversite_alan					

3.5. “Üniversite öğrencilerinin iş bulma kaygı düzeyleri yaşa göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna ilişkin verilerin analizi

Kruskal-Wallis testi sonuçları incelendiğinde (Tablo 6) yaş açısından anlamlı farklılığın sadece “istihdam yetersizliği” boyutunda anlamlı farklılaştığı görülmüştür. Bu boyutta en yüksek kaygı düzeyinin 16-18 yaş arası gençlerde ikinci olarak da 18-22 yaş arası gençlerde olduğu görülmüştür. Başka bir deyişle bu boyutta yaş azaldıkça kaygı düzeyi artmaktadır. Bu durum büyük ihtimal yaşı büyük olanların bir şekilde iş bulma konusunda daha belirgin bir vizyonları olmasından kaynaklanıyorken, yaşı küçüklerin kariyer seçiminde daha büyük bir belirsizlik yaşadıkları şeklinde açıklanabilir.

Tablo 6: Kruskal-Wallis Testi Sonuçlarının Yaş Açısından İncelenmesi

Test İstatistiği ^{a,b}					
	İstihdam yetersizliği	Çaresizlik	Ayrımcılık	Deneyimsizlik	Kişisel yeterlilik
Ki-Kare	24,812	2,901	2,432	5,371	4,174
Df	3	3	3	3	3
Asymp. Önem	,000	,407	,488	,147	,243
a. Kruskal Wallis Test					
b. Grup Değişkeni: Yaş					

Yasar ve Turgut (2020) çalışmasında katılımcı öğrencilerin yaşları ile işsizlik kaygıları arasında düşük düzeyde olumsuz etki bulunmuştur. Başka bir deyişle, öğrencilerin ve katılımcıların yaşının artmasıyla işsizlik kaygısının düşük düzeyde azaldığı tespit edilmiştir. Bu durumun nedeninin yaşlı katılımcıların daha fazla çalışma ortamına sahip olmaları ve özgüvenleriyle ilişkili olduğu söylenebilir.

3.6. “Üniversite öğrencilerinin iş bulma kaygı düzeyleri aylık gelirlere göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna ilişkin verilerin analizi

Kruskal-Wallis testi sonucuna (Tablo 7) göre “istihdam yetersizliği”, “çaresizlik”, “deneyimsizlik”, “kişisel yeterlilik” yeterlilik alt boyutlarında anlamlı farklılıkların olduğu görülmektedir. “İstihdam yetersizliği” konusunda en yüksek kaygının 2500 ve üstü aylık gelire sahip olanlarda olduğu görülmüştür. “Çaresizlik” boyutunda 500-1000 arası aylık gelire sahip olanlarda kaygı düzeyinin yüksek olduğu görülmüştür. “Deneyimsizlik” konusunda en yüksek kaygının 2500 ve üstü aylık gelire sahip olanlarda olduğu görülmüştür. “Kişisel yeterlilik” konusunda ise 2000-2500 aylık gelire sahip olanların kaygı düzeyinin yüksek olduğu görülmüştür. Genel olarak “Çaresizlik” boyutu haricindeki diğer boyutların gelir düzeyi yüksek olanlarda kaygı düzeyinin daha yüksek olduğuna işaret ettiği söylenebilir.

Tablo 7: Kruskal-Wallis Testi Sonuçlarının Aylık Gelir Açısından İncelenmesi

Test İstatistiği ^{a,b}					
	İstihdam yetersizliği	Çaresizlik	Ayrımcılık	Deneyimsizlik	Kişisel yeterlilik
Ki-Kare	19,915	30,306	7,808	11,634	15,491
Df	5	5	5	5	5
Asymp. Önm	,001	,000	,167	,040	,008
a. Kruskal Wallis Testi					
b. Grup Değişkeni: Aylık Gelir					

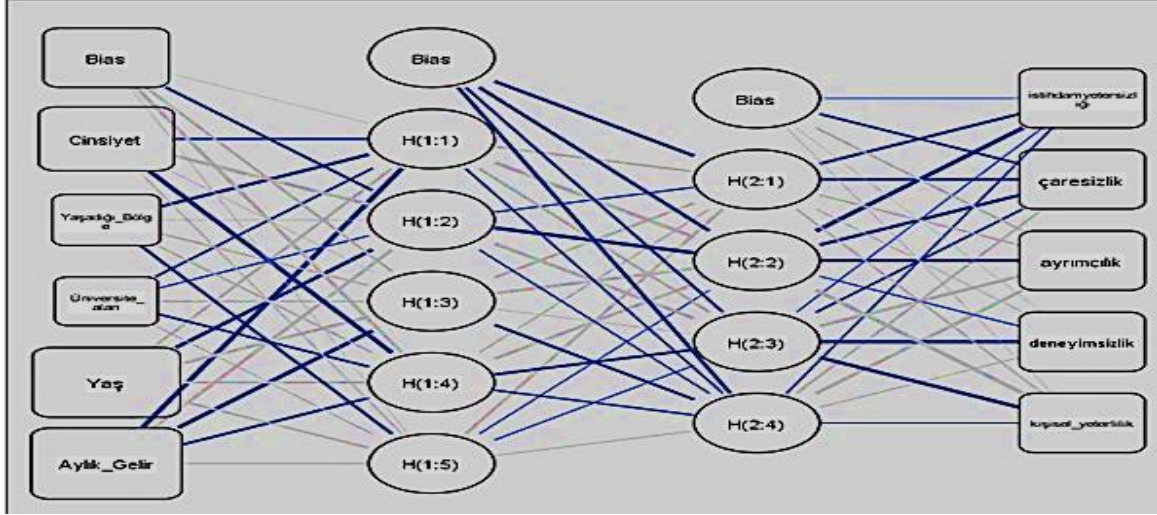
3.7. “Üniversite öğrencilerinin iş bulma kaygı düzeylerini demografik değişkenlerinden hangisi yapay sinir ağlarına göre yordamaktadır?” sorusuna ilişkin verilerin analizi

Demografik değişkenler açısından yapay sinir ağlarıyla kaygı düzeyini incelemeye dönük yapılan analizin durum özeti Tablo 8’deki gibi verilebilir. Tablodan görüleceği üzere 574 örnek eğitim için 261 örnek ise test için kullanılmış ve harici tutulan bir veri bulunmamıştır.

Tablo 8: Yapay Sinir Ağı Süreç Özeti

Süreç Özeti			
		N	Yüzdelik
Örneklem	Eğitim	574	68,7%
	Test	261	31,3%
Geçerli		835	100,0%
Dışarılanan		0	
Toplam		835	

Yapay sinir ağının yapısına ilişkin genel bilgiler göz önüne alındığında girdi değerleri demografik değişkenler çıktılar ise iş bulma kaygısının alt boyutlarıdır. İki alt katman geliştirilen modelde bulunmaktadır. Yapay sinir ağının genel şematik yapısı aşağıdaki şekilde verilmiştir. Şekilden de görüleceği üzere girdi ve çıktı değişkenleri hariç iki katman bulunmaktadır.

Şekil 8. Yapay Sinir Ağının Genel Şematik Yapısı

Bağımsız değişkenlerin (demografik değişkenler) önemliliğine ilişkin analiz incelendiğinde üniversite öğrencilerinin iş bulma kaygısının bütün alt boyutlarında en önemli değişkenin aylık gelir olduğu, ikinci etkenin yaş, üçüncü etkenin cinsiyet olduğu görülmüştür. Yaşanılan bölge ve üniversite alanın iş bulma kaygısında görece önemli olmadığı söylenebilir.

Tablo 9: Bağımsız değişkenlerin (demografik değişkenler) önemliliğine ilişkin analiz sonuçları

Bağımsız Değişken Önemi		
	Önem	Normalleştirilmiş Önem
Cinsiyet	,245	69,4%
Yaşadığı_Bölge	,054	15,3%
Üniversite_alan	,018	5,0%
Yaş	,330	93,6%
Aylık_Gelir	,353	100,0%

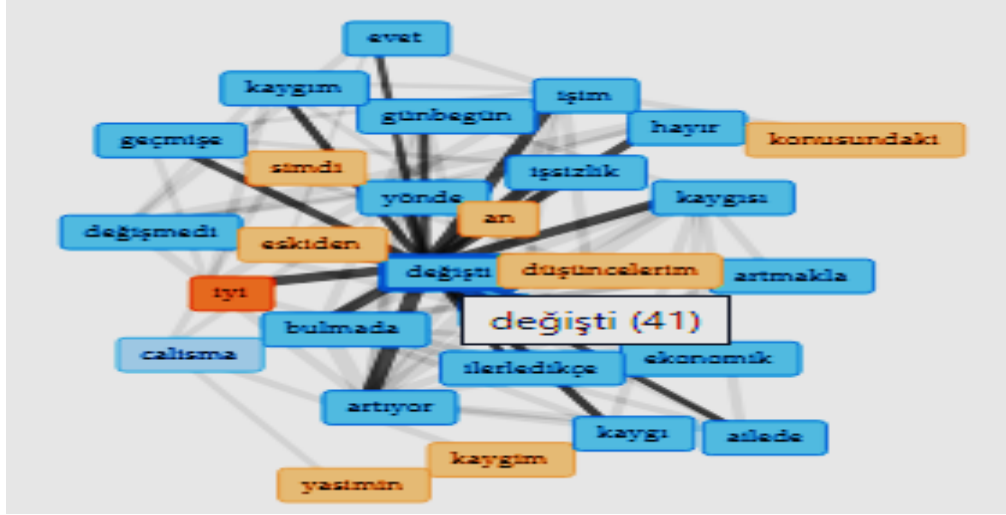
3.8. Üniversite öğrencilerinin iş bulma kaygılarına ilişkin genel nitel sorulara ilişkin verilerin analizi

3.8.1. “Geçmişe göre şu an işsizlik kaygınız değişti mi? Değiştiyse ne yönde değişti?” sorusuna ilişkin nitel verilerin analizi

Üniversite öğrencilerinin geçmişe göre şimdi işsizlik kaygılarının değişip değişmediğine ilişkin metin analizinde kelime bulutlarına bakıldığı zaman bir kısmında işsizlik kaygısının değişmediği bir kısmında arttığı ve bir kısmında ise çok değiştiği görülmektedir ve bunun N-gram sayma yöntemiyle altılı gruplandırıldığında çok değiştiğine vurgu yapıldığını görülmüştür.

Veri analizinde görüldüğü gibi bazı öğrenciler değişti derken bazıları ise değişmediğini savunmuştur. Örneğin K19 (19,1.sınıf) “Şu şekilde değişti insan büyüdükçe idealleri de sorumlulukları da artıyor ayrıca kaygıları da eskiden bunu düşünmezdim ancak şimdi düşünüyorum.” diyerek bu değişimin gelişim dönemiyle alakalı olduğunu vurgulamıştır. Benzer durumu E25 (20,1.sınıf) da “Yaşım ilerledikçe iş bulma kaygım daha fazla arttı.” olarak ifade etmiştir. Bununla beraber durumun ülkenin durumuyla ilişkilendiren öğrencilerde bulunmaktadır. Örneğin, K20 (21,2.sınıf) bu durumu şu şekilde ifade etmiştir: “Olumsuz yönde değişti, eskiden ortaokul öğrencisiyken üniversitesi mezunu olup çalışacağıma, ayaklarım üzerinde duracağıma inanıyordum ama maalesef şimdiki imkanlar olarak sağlamıyor.” K59 (21,2.sınıf) da “Değişti, işsizlik kaygısı günbegün artıyor. Üniversite mezunu olan insanlar iş bulmada kaygısı artıyor, kaygı artmakla birlikte iş bulmada ümitsizlik ve ekonomik yönden ailede geçim sıkıntısı artıyor” diyerek durumun ülke ekonomisi ile ilişkisine dikkat çekmiştir. Üniversite

öğrencilerinin geçmişe göre işsizlik kaygısı yaşayıp yaşamadıklarına ilişkin kelime bulutu tablosunda da öğrencilerin kaygılarının arttığına ilişkin ipucu kelimeler mevcuttur. Kelime bağlantısına bakıldığında değişti kelimesinin 45 değişmedi kelimesinin ise 25 bağlantısı olduğu görülmüştür ki kelime frekansında değişti (29) ve değişmedi (25) kelimeleri birbirlerine yakın frekansta olmasına rağmen bağlantı açısından değişimin daha çok vurgulandığı görülmüştür.

Şekil 9. Geçmişe Göre Şimdiki İşsizlik Kaygılarına İlişkin Görüşler Açısından Kelime Bağlantı Analizi

Matlab’da konu modeli (topic model) analizi ile elde edilen 4 farklı konu incelendiğinden ilk dört başlıkta da geçmişe göre işsizlik kaygısının çok değiştiği ve bunun yaşla ilişkili olduğu veriler incelendiğinde belirtilmiştir.

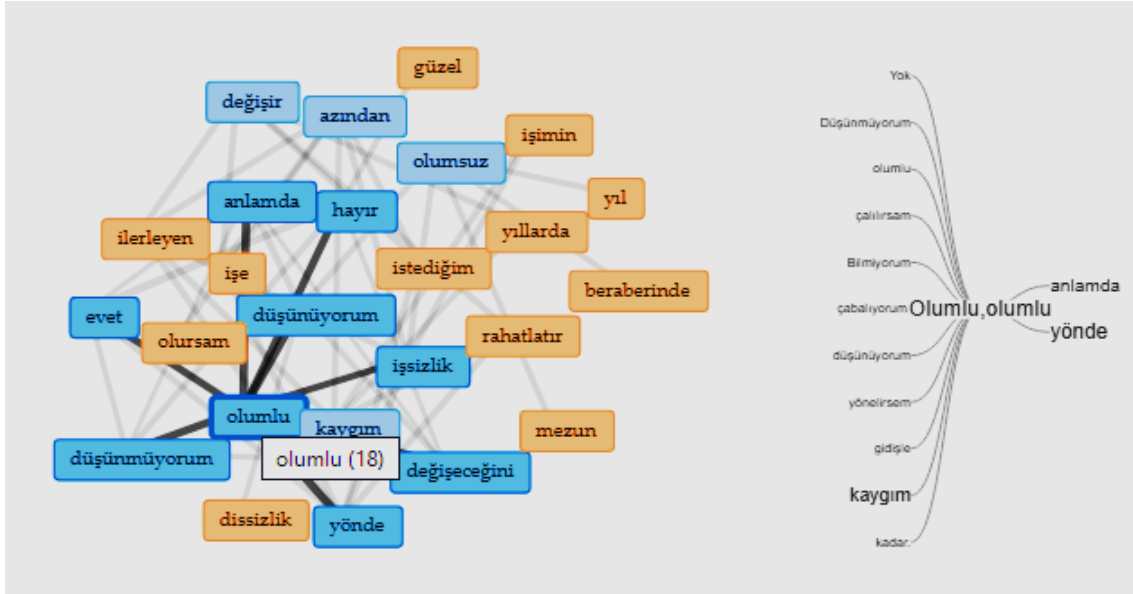

Şekil 10. Geçmişe Göre Şimdiki İşsizlik Kaygıları Açısından Dört Farklı Konu Modeli (Topic Model) Analizi

3.8.2. “İlerleyen yıllarda işsizlik kaygınızın olumlu veya olumsuz anlamda değişeceğini düşünüyor musunuz?” sorusuna ilişkin nitel verilerin analizi

Üniversite öğrencilerinin gelecekte işsizlik kaygısı yaşayıp yaşamayacaklarına ilişkin metin analizinde kelime bulutlarına bakıldığı zaman baskın bir kısmının olumlu olabileceğini bununla beraber olumsuz olarak yorumlayanlarında olduğu ve bunun N-gram sayma yöntemiyle yedili gruplandırıldığına

istediklerine sahip olurlarsa gerçekleşeceğini ve bu yönde bir umutları olduğunu görülmüştür. Kelime frekansı ve kelime bağlantı analizi ile kelime ağacı da bu durumu doğrulamaktadır.

Şekil 11. “İlerleyen yıllarda işsizlik kaygınızın olumlu veya olumsuz anlamda değişeceğini düşünüyor musunuz?” sorusuna ilişkin kelime bağlantı analizi ve kelime ağacı

Görüşlerine bakıldığında bazı öğrencilerin gelecek açısından iyimser olduğu görülmektedir. Örneğin, K24 (20,1.sınıf) “Kendimi tek bir alanla sınırlı tutarsam bu kaygı hep olacak. Bu yüzden farklı alanlarda da atılımlar yapacağımdan ilerde durumun düzelebileceğini düşünüyorum.” diyerek bu durumu ifade etmiştir. K26 (19,1.sınıf) da “İlerleyen zamanlarda kendimi daha da geliştirirsem işsizlik kaygının da azalacağını düşünüyorum” benzer görüşler öne sürmüştür. K45 (24, yüksek lisans) gibi bazı öğrencilerin ise daha kötümser oldukları “Sanmıyorum. Her şey bugünden kötüye gitmesin tek dileğim o.” ifadesinden de anlaşılabilir. Bu durumu E64 (21,2.sınıf)’da “Bu gidişle olumlu yönde bir değişiklik olacağını düşünmüyorum. Umarım ben bu konuda yanılırım.” diyerek ifade etmiştir. Üniversite öğrencilerinin gelecekte işsizlik kaygısı yaşayıp yaşamadıklarına ilişkin kelime bulutu tablosu incelendiğinde bunun koşullara göre değişebileceği ifade edilmiştir. Matlab’da konu modeli (topic model) analizi ile elde edilen 4 farklı konu incelendiğinden ilk ve üçüncü başlıkta iş sahibi olurlarsa ve istediklerine sahip olurlarsa olumlu değişeceğini katılımcılar belirtmiştir. İkinci başlıkta her yıl milyonlarca işsiz varlığına vurgu yapılarak olumsuz duruma işaret edilmiştir. Dördüncü başlıkta ise işsizlik kaygısının artacağına işaret edilmiştir.

3.8.3. “İşsizlik kaygınıza sebep olan en önemli etkenler nelerdir?” sorusuna ilişkin nitel verilerin analizi

Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısına temel etkenle ilgili metin analizinde kelime bulutlarına bakıldığı zaman eğitimin vurgulandığını ve bunun N-gram sayma yöntemiyle yedili gruplandırıldığında eğitim hayatıyla ilişkilendirildiğini görülmüştür.

Öğrencilerin işsizlik kaygısının temel sorunlarına ilişkin görüşleri incelendiğinde K24 (20,1.sınıf) belirttiği gibi “Gerekli ve yeterli kadro istihdam verilmemesi. Özel sektörün çalışandan yana olmaması. Torpilin artış göstermesi.” gibi durumlar işsizlik kaygısının artmasına neden olmaktadır. Yine E49 (20,1.sınıf), “Okuduğum bölümün çok fazla mezunu olması ve devlete alınmaması” diyerek fazla mezun sayısının da etkisine dikkat çekmiştir. Aynı durumu K79 (19,1.sınıf) “İşsizlik kaygıma neden olan en önemli etken eğitim hayatım. Çünkü eğitim süreci böyle giderse pek de parlak bir geleceğimin olacağını öngörmüyorum. Bir de içinde yaşadığım toplum malûm günümüzde nereye gitsek iş bulamamış yüzlerce insanla karşılaşırız.” diyerek eğitim durumuna vurgu yapmıştır.

Matlab’da konu modeli (topic model) analizi ile elde edilen 4 farklı konu incelendiğinden ilk başlıkta eğitim hayatları belirtmiştir. İkinci başlıkta eğitim sisteminin bu şekilde devam etmesi durumundaki

olumsuzluklara işaret edilmiştir. Üçüncü başlıkta benzer nitelikli insan sayısının ve ihtiyaç sayısı insan fazlalığına dikkat çekilmiştir. Dördün başlıkta ise toplumdaki belirsizliğe işaret edilmiştir.

3.8.4. “İşsizlik kaygısının azaltılması ve işsizlik sorununa çözüm olabilecek önerileriniz nelerdir?” sorusuna ilişkin nitel verilerin analizi

Üniversite öğrencilerinin işsizlik sorununu çözümüne ilişkin metin analizinde kelime bulutlarına bakıldığı zaman eğitim kelimesinin vurgulandığını ve bunun N-gram sayma yöntemiyle dördü gruplandırıldığında merkez cümlelerin çevresinde turizm sektörü, dışa bağımlılığın azalması, üretim ve rekabet odaklı büyüme, fabrika açılması gibi önerilerin yer aldığı görülmüştür.

Çözüm önerileri incelendiğinde K58 (21,1.sınıf) “Dışa bağımlılık azalırsa ve fabrika açılırsa üretime ve rekabet odaklı büyümeye odaklanmak işsizlik sorununa bir nebze çözüm getirir. Turizm sektörünü teşvik etmek birçok gence iş imkânı sağlar.” diyerek üretime, dışa bağımlılığın azalmasına vurgu yapmıştır. E41 (20,1.sınıf) ise “gelir dağılımındaki uçurumların arası kısaltılmalı işveren ve işçi arasındaki maaş farkı uçurumu düşürülmeli dengelemeye yakın olmalı.” diyerek gelir dağılımına vurgu yapmıştır. Bazı öğrenciler ise bu problemi bireysel bir sorun olarak ele almışlardır. Örneğin K33 (19,1.sınıf) bu durumu “Kaygı sorununun kendimiz aşmamız gereken bir sorun işsizlik kaygısını azaltmak için, işsizlik nedeniyle içe kapanmayıp, mümkün olduğunca sosyal ortamlarda yer almalıyız. Döneme göre bu işsizlik sorunu değişti için yaşadığımız döneme göre değerlendirip, kendimize alternatifler aramalıyız. İşsizlik sorununa çözüm olarak ben açık öğretim fakültelerin kapatmasını önerirdim.” ifade etmiştir fakat burada yine devletten de düzenlemeler istendiği vurgulanmıştır.

Matlab’da konu modeli (topic model) analizi ile elde edilen 4 farklı konu incelendiğinde eğitim sürecine, bireysel gelişime ve üretimin teşvikine vurgu yapıldığı görülmüştür.

4. Tartışma ve Sonuç

Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı yaşayıp yaşamadıklarına ilişkin metin analizinde işsizlik kaygısının vurgulandığını ve bunun günümüz şartlarıyla ilişkilendirildiği görülmüştür. Mann-Whitney U testi sonuçları iş bulma kaygı düzeylerine ilişkin alt boyutlarından “istihdam yetersizliği”, “ayrımcılık” ve “kişisel yeterlilik” alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Kruskal-Wallis testi sonuçları incelendiğinde “çaresizlik” ve “deneyimsizlik” alt boyutlarında iş bulma kaygısının bölgeler açısından farklılık gösterdiği sonucu elde edilmiştir. Üniversite eğitimlerindeki temel alanlar açısından anlamlı farklılığın sadece “kişisel yeterlilik” alt boyutunda olduğu görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin iş bulma kaygısının bütün alt boyutlarında en önemli değişkenin aylık gelir olduğu, ikinci etkenin yaş, üçüncü etkenin cinsiyet olduğu görülmüştür.

Üniversite öğrencilerin işsizlik kaygısının zaman açısından bir kısmı değişmediğini bir kısmı azaldığını bir kısmı da işsizlik kaygısının arttığını ve bunu ülkenin ekonomik durumuyla ilişkilendirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Kaygı artışının kaynağının bazı katılımcılar tarafından gelişimsel olarak yorumlandığı ve insanın yaşı ilerledikçe sorumluluklarının arttığına işaret ederken, bazı katılımcılar ise durumun ülkenin durumuyla ilişkilendirildiği analiz sonuçlarından elde edilmiştir. Üniversite öğrencilerinin işsizlik sorununu çözümüne ilişkin çözüm önerileri incelendiğinde, dışa bağımlılık azalması ve fabrika açılması, rekabet odaklı büyümeye odaklanmak, turizm sektörünü teşvik etmek, alınan eğitimin yetersiz olduğunu düşünmeyecek iş verenlerin olması, dil eğitimi, eğitim eşitliğinin sağlanması, gelir dağılımındaki artan farkın azalması, her insanının kendi yetenek ve isteklerine göre eğitilmesi işsizlik kaygısını azaltıcı rol üstlenebilir.

Kaynaklar

- Abacıoğlu, S. (2019). *Sağlık alanı öğrencilerinin iş bulma kaygısının ve kariyer geleceği algı düzeylerinin incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, <https://tez.yok.gov.tr/> Erişim Tarihi: 31.12.2020
- Abal, Yolanda Navarro, José Antonio Climent Rodríguez, María José López, and Juan Gómez Salgado (2018). Psychological Coping with Job Loss. Empirical Study to Contribute to the Development of Unemployed People. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 15, no. 8 1-11.
- Akgün, S.S. (2019). *Üniversite öğrencilerinin girişimcilik niyeti ile işsizlik kaygısı arasındaki ilişki*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, <https://tez.yok.gov.tr/> Erişim Tarihi:01.10.2020

- Aktan, C.S. (2018). *Yeni İktisat Okulları ve İktisadi Düşünce*, Ankara: Seçkin Yayınları, 3. Basım.
- Ateş, S.S. (2019). Anxiety Of Unemployment Before The Graduation: Research On University Students In The Aviation Departments, *International Journal Entrepreneurship and Management Inquiries (Journal EMI) Dergisi* 3 (5), 165 – 174
- Balkaya, E., (2017). *Üniversite son sınıf öğrencilerinde işsizlik kaygısı ve girişimcilik niyeti ilişkisi: TRAI bölgesi örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, <https://tez.yok.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 04.05.2020
- Burns, T. Roszkowska, E. (2016). Rational Choice Theory: Toward a Psychological, Social, and Material Contextualization of Human Choice Behavior. *Theoretical Economics Letters*.vol. 6. no. 2: 195-207.
- Büyüköztürk Ş., Kılıç-Çakmak E., Erkan-Akgün Ö., Karadeniz Ş. ve Demirel F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, Y. (2012). İktisatta Psikolojik İnsan Faktörü: Davranışsal İktisat, *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 91–98.
- Çınar, O., Yavuz, S., & Aslan, İ. (2012). Akademisyenlerin internet bankacılığı hakkındaki tutum, düşünce ve davranışları: Erzincan Üniversitesi örneği. *Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 23, 103-124.
- Dursun, S. (2012). “İşsizliğin Sosyo-Psikolojik Yönü: İşsizlik Psikolojisi”, *Türk Metal Dergisi*, S:151, <http://www.turkmetaldergi.com/> issizligin-sosyopsikolojik-yonu---issizlik-psikolojisi_makale_5.html Erişim Tarihi: 12.05.2016
- Eren, H.F., (2020). *Eczacılık fakültesi son sınıf öğrencilerinde işsizlik kaygısı, girişimcilik niyeti ve umutsuzluk ilişkisi: Ankara ili örneği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, <https://tez.yok.gov.tr/> Erişim Tarihi: 01.10.2020
- Heidl, S. (2016). *Philosophical Problems of Behavioural Economics*, New York: Routledge
- Kapeliushnikov, R. (2015). Behavioral Economics and the ‘New’ Paternalism. *Russian Journal of Economics*, 1(1), 81-107.
- Karataş, A., & Gizir, C.A. (2013). Üniversite öğrencilerinin psikolojik danışma gereksinimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 250-265.
- Kıdır, B. (2010). *Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Psikolojik Etmenler Açısından Bir inceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, <https://tez.yok.gov.tr/> Erişim Tarihi: 31.12.2020
- Kutlu, S. S., Cetinbakis, M. & Kutlu, M. (2019). Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Bandırma Onyedil Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *Ekev Academy Magazine*, 23(78), 511–522.
- Miller, J.E. Elinor Amit, E. Posten, A. (2016). Behavioral Economics, Behavioral Economics. *Encyclopedia of Global Bioethics*. 10.1007/978-3-319-09483-0_37.
- Montgomery, Scott M, Derek G Cook, Mel J Bartley, and Michael EJ Wadsworth. (1999). Unemployment pre-dates symptoms of depression and anxiety resulting in medical consultation in young men, *International Journal of Epidemiology* (International Epidemiological Association) 28, 95-100.
- Pelzer, B., Schaffrath, S. and Vernaleken, I. (2014) Coping with unemployment: the impact of unemployment on mental health, *Personality, and social interaction skills*. *Work*; 48(2), pp. 289-95. DOI: 0.3233/WOR-131626
- Serim, H. (2019). *Davranışsal iktisatta tasarruf davranışı: Öntanımlı seçenekler ve bireysel emeklilik sistemi özelinde bir analiz*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erişim Tarihi: 27.04.20

- Solak, T. (2019). *Davranışsal iktisat ve bireylerin karar verme sürecinde ortaya çıkan gizli tuzaklar üzerine bir inceleme*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, Erişim Tarihi: 27.04.20
- Surat, A. Ceran, D. (2020). Üniversite Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı, *Ispes journal*, 4(3),145-166
- Stiglitz, J. E., Sen, A., & Fitoussi, J. P. (2009). *Report of the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress (CMEPSP)*.<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/8131721/8131772/StiglitzSen-Fitoussi-Commission-report.pdf> /, Erişim Tarihi: 27.04.20
- Şimşek, H. (2018). *Davranışsal İktisadın Politika Yapımına Etkisi*. In Ijopeck. Publication, London.
- Tekin, A. N., (2015). *Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma*. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Turaç, İ.S., & Bayın-Donar, G. (2017). Sağlık yönetimi öğrencilerinin işsizlik kaygılarını ve yaşam doyumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 120-127. doi: 10.25272/J.2147-7035.2017.5.4.08
- Üstün, G., Dedekoç, Ş., Kavalalı, T., Öztürk, F., Sapcı, Y. ve Can, S. (2014). Üniversite son sınıf öğrencilerinin iş bulmaya ilişkin umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 200-221.
- Ustun, U. D. (2018). Future time perspective and reduction in motivation for recreation department students in Turkey. *Journal of Educational Issues*, 4(2), 27–35. doi:10.5296/jei.v4i2.13618
- Yasar, O., M. & Turgut, M. (2020). Unemployment anxiety of last year college students. *Cypriot Journal of Educational Science*. 15(1), 056–064. <https://doi.org/10.18844/cjes.v15i1.4588>
- Yetişensoy, O. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının geleceğe yönelik işsizlik kaygısı düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, <https://tez.yok.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 04.05.2020

Research Article**Üniversite Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısının Davranışsal İktisat Açısından İncelenmesi***Investigation Of Unemployment Anxiety Of University Students From The Perspective Of Behavioral Economics*

Seçil DURAN İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Politikası Bilim Dalı secildrn89@gmail.com https://orcid.org/0000-0003-2996-3786	Serkan KÜNÜ Doçent Doktor, İğdır Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü serkan.kunu@igdir.edu.tr https://orcid.org/0000-0002-8641-5850
--	--

Extensive Summary

The notion that the "rationality" assumption, which is prominent in conventional economics, is not true all of the time and in all situations lies at the heart of behavioral economics' starting point (Aktan, 2018). Behavioral economics arose in large part because of the rational choice theory, which is based on classical economics and holds that individuals do not have a cognitive restriction to process information and that they will act as if the results have supercomputing abilities. This is one of the most important reasons for the emergence of behavioral economics (Burns and Rozkowska, 2016). According to traditional economic research, the idea of maximization of utility governs people's economic choices in their daily lives. Classical economics defines man as homo economicus. Accordingly, a person who acts 100% for his own good, takes decisions 100% isolated from his environment, is 100% rational, has 100% willpower, temporal consistency and foresight is a rational person. However, it can be said that the structure of economic analysis will also change when these assumptions are stretched and the assumption that human beings have these qualities with less than 100% probability (Serim, 2019, pp. 37-38). Behavioral economics differs from this traditional approach in two ways. As a starting point, behavioral economics does not presume that individuals are competent at maximizing utility or that they are acting only for their own benefit. It is worth noting that the second distinction between conventional economic research and behavioral economic research is that the former is predicated on theoretical models and the latter is predicated on empirical methods to evaluate ideas. Overall, behavioral economics studies the factors that impact people's economic choices and the repercussions of those actions. (Can, 2012; Miller, Amit, and Posten, 2016; Miller, Amit, and Posten, 2016). Individuals with infinite computing capacity and complete knowledge, according to behavioral economists, have restricted reasonable or illogical actions (Kapeliushnikov, 2005; Imşek, 2018; Kapeliushnikov, 2018; imşek, 2018). The relevance of collaboration between economics and psychological sciences, as well as the need of such collaboration in the formulation of economic policy, was brought to the forefront once again with the advent of behavioral economics. As a consequence, performing collaborative research with the science of psychology is required at every level of the policy-making process, from the planning stage to the implementation stage, and even at the stage of determining whether the policies would be successful or unsuccessful. We do this because man is both a psychological and an economic entity. The study of policies established by people, as well as the knowledge of how individuals modify their behavior as a consequence of these policies, falls within the purview of psychology. Stiglitz, Sen, and Fitoussi (2009: 14) describe a formalized formalized formalized formalized (Stiglitz, Sen, and Fitoussi, 2009: 14). In this context, psychological research is required in order to identify the factors and alternatives that influence the decision-making process, to make a choice among the alternatives, and to anticipate the various outcomes of the decision (Solak, 2019, p.4). At this point, it should be clear that

the idea of unemployment is more than a concept that exists just in the context of money and consumer spending. Study after study has examined the negative consequences of unemployment from both an individual and a society standpoint in a wide range of professions and disciplines. Because unemployment is associated with a wide range of psycho-social issues (Dursun, 2012).

In recent years, there has been an increase in the number of universities in Turkey, which has led to an increase in the number of graduates. Young people have to compete with many individuals for job opportunities, and as a result of this scenario, their future plans become uncertain (Üstün, 2018; Kutlu, Çetinbakis, & Kutlu, 2019). Considering the employment rate of 33.1% and the unemployment rate of 25.4% among the young population in Turkey in 2019 (TUIK, 2020), this finding is actually mentioned in the literature by Çınar et al. (2012), Turaç & Bayın Donar (2017), Surat and Ceran (2020) and Korkmazer (2020) found in their studies, it can be said that it is in parallel with the moderate or high level of anxiety rates. This is also supported by studies showing a link between unemployment and poor mental health (Montgomery, et al. 1999; Abal et al. 2018; Ateş, 2019). In this context, this study aims to examine the concept of unemployment in terms of behavioral economics. This study aims to examine the concept of unemployment in terms of behavioral economics. Mixed research design was used in this study. A sequential quantitative-qualitative technique was used in the research (Baki & Gökçek, 2012). Accordingly, firstly, the selected sampling scale related to unemployment anxiety was applied, and then the data were obtained by applying the unemployment anxiety interview form to a certain group selected over this sample. The sample for the quantitative research consists of 835 students studying in different departments at Iğdır University, Samsun University and Ondokuz Mayıs University.

In the study, Demir (2016) "Anxiety about finding a job in FEAS students" scale was used for quantitative data. In the second stage of the research, the unemployment anxiety interview form developed by the researcher in line with expert opinion and quantitative research questions was used for qualitative data.

In the text analysis on whether university students experience unemployment anxiety, it was seen that unemployment anxiety was emphasized and it was associated with today's conditions. The results of Mann-Whitney U test revealed significant gender differences in the sub-dimensions of job anxiety levels such as "lack of employment", "discrimination" and "personal competence". When the Kruskal-Wallis test results were examined, it was concluded that the anxiety of finding a job in the sub-dimensions of "helplessness" and "inexperience" differed in terms of regions. It was observed that the significant difference in terms of basic fields in university education was only in the "personal competence" sub-dimension. It was observed that the most important variable in all sub-dimensions of university students' job anxiety was monthly income, the second factor was age, and the third factor was gender.

It was concluded that some of the university students' unemployment anxiety did not change in terms of time, some of them decreased, and some of them increased their unemployment anxiety and related it to the economic situation of the country. It was obtained from the results of the analysis that the source of the increase in anxiety was interpreted by some participants as developmental and that the responsibilities of the person increase as the age progresses, while some participants associate the situation with the situation of the country. When the solution proposals for the solution of the unemployment problem of university students are examined, it is seen that the decrease in foreign dependency and opening of factories, focusing on competitive growth, encouraging the tourism sector, having employers who will not think that the education received is insufficient, language education, ensuring education equality, decreasing the increasing difference in income distribution, Educating people according to their abilities and wishes can play a role in reducing unemployment anxiety. These are all viable solutions to the problem of university students being unemployed when they graduate.